

(א) מסכת ת, ט, עגל ה.
[לקמן מג:] ערשין יד,
א [עגל כו, ד] [ולקמן לה:]
(ב) (ש"ל מ"ו, י) [שון
מוספות שכן ואם הקדש כל
אחד שורו של פטרו כנגד כל
מלי מוק קדוש קמ"ל דלא
אמרין הכי אלא כנגד מלי
המותר מהש"ל, י] ועי' מוס'
לקמן מג, ד"ה גבי, ח] ובי"ב
מוס' ב"ב ה: ד"ה ואפי'.

- תורה אור השלם**
- וְאֶשֶׁר יָבֵא אֶת רְעוּהוּ בְּעֵר לַחֲבֵב עֵצִים וְהָדָה יָדוֹ בַּרְזֶל לַכְרֵת הָעֵץ וְנָשַׁל הַבְּרָזֶל בְּן הָעֵץ וַתֵּצֵא אֶת רְעוּהוּ וַתָּבֵא הָיָה אֵל אֶתֶּת הַקָּרִים הָאֵלֶּה הָיוּ דְּבָרִים יִט ה
 - או בן יצחק או בת יצחק כמשפט הזה יעשה לו: שמות כא לא
 - ואיש כי יתן מום בעמיתו כאשר עשה בן יעקב לו: ויקרא כד יט
 - וכי יקח שור איש את שור רעהו ונתן וקבר את השור התי וחקצו את כספו וגם את הפות יחזקו: שמות כא לא

- הנהגות הב"ח**
- (א) גבי כלנו של בעל הבית ומת פטור: כי"ב הינו מוסר אל מ"מ השור הוא בסקילה כלעיל דף כ"ג ע"ב:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה לפוטרו וכו' ושבתי הוי בבבל נוק, ע"י גיטין דף מ"ג ע"ב מוס' ד"ה טור: ד"ה הוה אמינא וכו' מק"ו דאדם שאין משלם כופר, כלעיל דף כ"ג ע"ב:

הנהגות הגר"א

[א] תוס' ד"ה הקדשו כי ולר"ע אין מכיר, כי"ב ורמב"ם כ"ב דגם לר"ע מכור (ועי' בהגרי"א ריש סימן סז):

רבינו חננאל

רב זבדי מתניי אהא ומצא פוט למביאי עצמו מכאן אמר ר' אלעזר בן יעקב משיצתה אבן מידו הוציא הלה את ראשו וקייבלה, פטור מגלות וחייב בד' דבריו, מאן דמתני אהא חייב בד' דברים, כל שכן אקמייתא דרודאי חייב, ומאן דמתני לה אקמייתא, אבל אהא פטור לגמרי מר' דברין וחיוב, וכדאבא דאמ' בסוף פ' כיצד היתה אבן מנתחת לו בחיוב, ולא חייב בה מעולם ועמד ונפלה, לעניין גיזיקין חייב, לענין ד' דברין פטור, ואפי' גאוס חייב בנזק הכין דאמור רבנן בהדיא פצע תחת פצע לחיוב על השונע כמדיד ועל האונס כרעון, ת"ר פועלין שנכנסו לתבוע שכן מועל הבית כו', סוגיא דשמעתא, פועל שבא לתבוע שכרו מבעל הבית ונכנס בלא רשותו לשלבעל הבית והוק מבהמתו לשלבעל הבית, ואפי' אם שכן, פטור בעל הבית, וכל שכן וחללי פועלי, ואם אמ' לו בעל הבית הכנס ונכנס והוק, בעל הבית חייב, ואם אמר בעל הבית שטור פטור הלה הוי כמאן דאמור רבנן ונכנס והוק, פטור בעל הבית שלא היה לו להיכנס, דאין לאו משמע עול אלא קום אדוכתיך משמע, ותניא הכי סתמא דתניא, פועל שנכנס לתבוע שכרו מבעל הבית ונחתו שורו לשלבעל הבית או נשכו כלבו לשלבעל הבית ומת פטור אפי' שנכנס ברשות, ברשות אמאי פטור, אלא לאו כגון דקרא אבבא ואמ' ליה איה, ועל ההוק, פטור, ש"מ אין קום אדוכתיך משמע, ש"מ.

אחר לים ליה אימסא, דנפח עליה והוה ליה לאסקוי אלעמיה שמא לא יאל: **והייב דר' דברים**, דהוה ליה פושע שזרק למקום שזני אלס מלויים: **מאן דמתני אהא**, חייב בארבעה דברים: **כל שכן אקמייתא**, הנכנס לחנותו של נגר דכיון דחזיה דעילל אזעבי ליה

לעווי: צבים, צבייתו ולא צשוק: **בתנ"י**, **צמוסר**, שמין מה היקין של זה יותר על נזקיו של זה ובאיתו מותר משלם מי שהיק יותר את החלי: **מועד צסם משלם צמוסר**, כלומר אם הוא היק את הסם יותר משהיקו סם: **גב' נמשפט הוה יעשה לו**, רצנן לא דייקי הוה דמייתי ליה לדרסה כלקמן: **כך נמשפט שור צאדס**, דהאי קרא צשור צאדס כתיב או צן יגח וגו': **נכסחון ולא נעלוין**, משפט הנכסחון משמע צמועד וקרא קמא צתס, רבי עקיבא הוה דייק כלומר דינא דסליק האי קרא מיניה: **יכול**, סם שחצל צאדס יסא כמועד לכל דבריו אפי' לשלם מן העלייה: **מגופו משלם**, ואם אינו שוה כנגד כל החצלה יפסיד ניזק ואינו נוטל אלא השור: **לפוטרו מארבעה דברים**, דהכי משמע משפט זה יס לו לשלם נזק שלסם ולא משפט אלס החוצל צבצירו: **הני מילי צער לחודיה**, משום דלא חסר ציה ממונא: **אלל רפוי ושצס**, דחסר ציה ממונא אימא כי נזק ניניה ומיחייב: **קמ"ל**, יתורא: **בתנ"י**, נוטל אם השור, דהיינו חלי נזק: **גב' יוסס שור**, המזיק צב"ד ויתן לו מזיק מעות דמי השור שהוא חלי נזק, ובצוה מנה שנגח לשוה מאתים ואין הנצילה שוה כלום קמיירי: **הוחלט השור**, השור עצמו יקח, ולקמן מפרש מלי צינייהו: **שוספין נינהו**, צההוא שור דמשתעי ציה קרא שויניהו רחמנא שוספין וקרא משמע ציה מאתים שנגח לשוה מאתים כלמנן צמתנין [לה:] וזו שור האמור צמורה הלכן הכל דמזיק אינו שוה אלא מנה נוטל את השור: **קדישו ניזק איכא צינייהו**, לרבי ישמעאל לא קדיש ליה לרבי עקיבא קדיש: כיון

ומועד נזק שלם אף שור באדם תם משלם חצי נזק ומועד נזק שלם ר' עקיבא אומר כמשפט הזה כתחתון ולא כעליון יכול משלם מן העלייה ת"ל יעשה לו מגופו משלם ואינו משלם מן העלייה ורבנן זה למא ליה לפוטרו מארבעה דברים ורבי עקיבא לפוטרו מארבעה דברים מנא ליה נפקא ליה צמאיש כי יתן מום בעמיתו ורבי עקיבא אבא ריפוי ושבתי אימא ליתן ורבנן אי מהדיא הוה אמינא צער לחודיה אבל ריפוי ושבתי אימא ליתן ליה קמ"ל: **בתנ"י**, שור שוה מנה שנגח שור שוה מאתים ואין הנבילה יפה כלום נוטל את השור: **גב' מתניתין מני רבי עקיבא** היא דתניא יושם השור בב"ד דרבי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר הוחלט השור במאי קמיפלגי ר' ישמעאל סבר ^(ז) בעל חוב הוא וזווי הוא דמסיק ליה ור' עקיבא סבר שותפי גיניהו וקמיפלגי בהאי קרא יומכרו את השור החי ורצו את כספו ר' ישמעאל סבר לבי דינא קמוזהר רחמנא ור"ע סבר לניזק ומזיק מוזהר להו רחמנא מאי בינייהו הקדישו ניזק איכא בינייהו בעא מיניה רבא מר"נ מכור מזיק לר' ישמעאל מהו כיון דא"ר ישמעאל בעל חוב הוא וזווי הוא דמסיק ליה מכור או דלמא

עקיבא אין מכור וכן שיבא מזיק או כיחש מזיק כלמארינן לקמן ומילי טוצא דדריש צשור שנגח ארבעה ושמעתא [ואלורבי כיון:] **איכא בינייהו**, דלרבי ישמעאל אין קדוש ואם תאמר ואמאי אין קדוש למאן דאמר צפרק כל שעה (פסחים דף ז:) למפרע הוה גוצה וי"ל דלמאן דאמר למפרע הוה גוצה היינו היכא דגצאו לצסוף אלל הכל אם נתמלה ניזק לצסוף לקבל המעות ולא גצאו לרבי ישמעאל אין קדוש ומכל מקום לרבי עקיבא קדוש דשותפין נינהו

ממעט השור מלשלם ד' דברין, ורבנן מאיש בעמיתו הוה אמינא צער לחודיה דהכין כתי' מום, ומום צער לחודיה משמע, אבל ריפוי שבת ובשתי אימא כנוק דמי וליתן ליה, קמ"ל, והילכת' כרבנן דגרסי' בתחלת פרקין קמא א תבירה ר' עקיבא לגיזייה.

המניח פרק שלישי בבא קמא

לג.

והוציא הלה את ראשו, לא דמיא להיה תחתיו כריס וכסמות דשליה כילד הרגל (עגל כו:) דאין לו לחשוב שיסלקו הכריס וישצרו הכלים: **אי דשביח בשוקא מאי טעמא דאחרים**, פירוש ימתינו עד שימלאהו צשוק חוץ לצית ואית ספרים דגרסי אי דשכיח צתמא דכיון שאין רגיל לנלאת

HebrewBooks.org. ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אחר לית ליה אימתא דרביה האי אית ליה אימתא דרביה רב זבדי מושמיה דרבא מתני לה אהא ^(א) וימצא פרט למציא את עצמו מכאן א"ר אליעזר בן יעקב כמי שיצתה אבן מתחת ידו והוציא הלה את ראשו וקיבלה פטור א"ר יוסי בר חנינא פטור מגלות וחייב בארבעה דברים מאן דמתני לה אהא כ"ש אקמייתא ומאן דמתני לה אקמייתא אבל אהא פטור לגמרי: **ת"ר** פועלים שבאו לתבוע שכרן מבעל הבית ונגחן שורו של בעל הבית ונשכן כלבו של בעה"ב ומת פטור ^(ב) אחרים אומרים רשאין פועלין לתבוע שכרן מבעל הבית ה"ד אי דשביח במתא מ"מ דאחרים אי דשביח בבית מ"מ דת"ק לא צריכא בגברא דשביח ולא שביח וקרי אבבא ואמר להו אין מר סבר אין עול תא משמע ומ"ס אין יקום אדוכתך משמע תניא כמ"ד אין קום אדוכתך משמע דתניא פועל שנכנס לתבוע שכרו מבעה"ב ונגחו שורו של בעה"ב או נשכו כלבו פטור אע"פ שנכנס ברשות אמאי פטור אלא לאו דקרי אבבא ואמר ליה אין וש"מ אין קום אדוכתך משמע: **בתנ"י**, ישני שוורין תמין שחבלו זה את זה משלמין במותר חצי נזק ישניהן מועדין משלמין במותר נזק שלם יאחד תם ואחד מועד מועד בתם משלם במותר נ"ש תם במועד משלם במותר חצי נזק יוכן שני אנשים שחבלו זה בזה משלמין במותר נזק שלם אדם במועד ומועד באדם משלם במותר נזק שלם אדם בתם ותם באדם אדם בתם משלם במותר נזק שלם יתם באדם משלם במותר חצי נזק ^(ג) ר' עקיבא אומר אף תם שחבל באדם משלם במותר נזק שלם: **גב' ת"ר** כמשפט הזה יעשה לו כמשפט שור בשור כך משפט שור באדם מה שור בשור תם משלם חצי נזק

באדם מה שור בשור תם משלם חצי נזק ומועד נזק שלם ר' עקיבא אומר כמשפט הזה כתחתון ולא כעליון יכול משלם מן העלייה ת"ל יעשה לו מגופו משלם ואינו משלם מן העלייה ורבנן זה למא ליה לפוטרו מארבעה דברים ורבי עקיבא לפוטרו מארבעה דברים מנא ליה נפקא ליה צמאיש כי יתן מום בעמיתו ורבי עקיבא אבא ריפוי ושבתי אימא ליתן ורבנן אי מהדיא הוה אמינא צער לחודיה אבל ריפוי ושבתי אימא ליתן ליה קמ"ל: **בתנ"י**, שור שוה מנה שנגח שור שוה מאתים ואין הנבילה יפה כלום נוטל את השור: **גב' מתניתין מני רבי עקיבא** היא דתניא יושם השור בב"ד דרבי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר הוחלט השור במאי קמיפלגי ר' ישמעאל סבר ^(ז) בעל חוב הוא וזווי הוא דמסיק ליה ור' עקיבא סבר שותפי גיניהו וקמיפלגי בהאי קרא יומכרו את השור החי ורצו את כספו ר' ישמעאל סבר לבי דינא קמוזהר רחמנא ור"ע סבר לניזק ומזיק מוזהר להו רחמנא מאי בינייהו הקדישו ניזק איכא בינייהו בעא מיניה רבא מר"נ מכור מזיק לר' ישמעאל מהו כיון דא"ר ישמעאל בעל חוב הוא וזווי הוא דמסיק ליה מכור או דלמא עקיבא אין מכור וכן שיבא מזיק או כיחש מזיק כלמארינן לקמן ומילי טוצא דדריש צשור שנגח ארבעה ושמעתא [ואלורבי כיון:] **איכא בינייהו**, דלרבי ישמעאל אין קדוש ואם תאמר ואמאי אין קדוש למאן דאמר צפרק כל שעה (פסחים דף ז:) למפרע הוה גוצה היינו היכא דגצאו לצסוף אלל הכל אם נתמלה ניזק לצסוף לקבל המעות ולא גצאו לרבי ישמעאל אין קדוש ומכל מקום לרבי עקיבא קדוש דשותפין נינהו

ממעט השור מלשלם ד' דברין, ורבנן מאיש בעמיתו הוה אמינא צער לחודיה דהכין כתי' מום, ומום צער לחודיה משמע, אבל ריפוי שבת ובשתי אימא כנוק דמי וליתן ליה, קמ"ל, והילכת' כרבנן דגרסי' בתחלת פרקין קמא א תבירה ר' עקיבא לגיזייה.

ממעט השור מלשלם ד' דברין, ורבנן מאיש בעמיתו הוה אמינא צער לחודיה דהכין כתי' מום, ומום צער לחודיה משמע, אבל ריפוי שבת ובשתי אימא כנוק דמי וליתן ליה, קמ"ל, והילכת' כרבנן דגרסי' בתחלת פרקין קמא א תבירה ר' עקיבא לגיזייה.

עין מושפט נר מצוה

כ א מ"י פ"ו מהלכות רוחא ושמירת נפש הלכה ט סגנ עשין פ:
ב ח ב"י מ"י פ"א מהל' חובל ומזיק ה"י י"ז סגנ עשין ע טו"ש"ע ח"מ ס"י מה ספיף ז:

ב סג ב ד"ר מ"י פ"ו מהל' נזקי ממון ה"ל יא וע"ש צמ"מ סגנ עשין סו טו"ש"ע ח"מ ס"י שפט ספיף י צהציה:

ע ה מ"י פ"ט שס ה"ל יד סגנ עשין סו טו"ש"ע ח"מ ס"י טב:

צ א ז מ"י שס טו"ש"ע שס: עב ח (מ"י פ"א מהל' חובל ומזיק) סגנ עשין ע טו"ש"ע ח"מ ס"י מהל' ספיף י:

עג ט מ"י פ"ו מהלכות נזקי ממון הלכה א סגנ עשין סו טו"ש"ע ח"מ ס"י מה ספיף ז:

עד י מ"י פ"ו מהל' חובל ומזיק הלכה א סגנ עשין ע טו"ש"ע ח"מ ס"י שפט ספיף ז:

עה כ ל מ"י פ"ו מהל' נזקי ממון הלכה א סגנ עשין סו טו"ש"ע ח"מ ס"י מה ספיף ז:

עז מ מ"י פ"ט שס ה"ל יז וע"ש סגנ עשין סו טו"ש"ע ח"מ ס"י מה ספיף ז:

מוסף רש"י

ומצא את רעהו ומה.
סהיה מכור שס צבעה שהריס זה הגרזן חייב (וערין ז') משמע שהוא שס ומלאו נשיות נשל הנחל, פוט לממציא את עצמו.
אחרי כן הולא הלה אל ראשו חסלון וקיבל האין צמנאו (סוכות ה) שפוטרו זה מגלות (וערין שס), אף אה שחבל באדם.
אם חצל אלס צשור סם וסם צאדס ושמו צ"ד חסלה שפוטל שור צאדס ויתר מתסלה שחצל אלס צשור, משלם צעל השור אומי עורף (לעירי ה) מושלם במותר נזק שלם.
צעל ששור משלם אומי מותר מוק שלם (וערין ז') איש בעמיתו, הוי צדין נתינת מווקן, ולא שור בעמיתו, כל צעלי (לעירי ז).

רבינו חננאל (המשך)

מועד נזק שלם, כן יעשה לו, ור' עקיבא אומ' אם כן הוה ליה לקרא לומ' כמשפט יעשה לו, מאי טעמ' כתי' הוה, ללפדך שוה דין כתחתון ולא כעליון, לפי שבכתחלת הפרשה תורת התם והוא נקיא עליון, ואחריו כתי' ואם שור נגח הוה, המועד והוא הנקיא תחתון שוה אחרי זה כתי', וריקי' ר' עקיבא הוה, הסמוך לו, והוא תורת התחתון והוא המועד, יכול ישלם מן העלייה, כיון שאע"פ שהוא תם באדם משלם נזק שלם כמועד נזין אותו בכל דבר מגופו, כיון יעשה לו, מגופו משלם ולא מן העלייה, ורבנן דפליגי עליה דר' עקיבא אמ' הוה, כשם שאין בזה ד' דברין אלא כופר בלבד, כך אין שור באדם משלם ארבעה דברים אלא נזק, ור' עקיבא נפקא ליה מאיש בעמיתו, איש שביח משלם ארבעה דברים ולא שור ד' דברים, בעמיתו

אבל ריפוי שבת ובשתי אימא כנוק דמי וליתן ליה, קמ"ל, והילכת' כרבנן דגרסי' בתחלת פרקין קמא א תבירה ר' עקיבא לגיזייה.

(א) ה, א, ופי' הריס שס פי' פתירה ר' עקיבא לגיזיה שיכר כלל זיוט שלטום צתן כלומר חור נר דמניה ר' עקיבא אומר יסול שטן מן העלייה כי"ב זכ' ממעט את הכד.